

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 14. mai 2024
(OR. en)

9301/24

AUDIO 56
CULT 47
TELECOM 165
DIGIT 126
SOC 329
EDUC 155
EMPL 190

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Nõukogu järeldused suunamõjutajate kui veebisisu loojate toetamise kohta

Delegatsioonidele edastatakse lisas eespool nimetatud nõukogu järeldused, mis kiideti heaks nõukogu 13.–14. mai 2024. aasta istungil (haridus, noored, kultuur ja sport).

Nõukogu järeldused suunamõjutajate kui veebisisu loojate toetamise kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

ARVESTADES, ET

1. suunamõjutajad on osa üleilmsest meedia ökosüsteemist. Kuna sotsiaalmeedia ja videojagamisplatvormid, mida suunamõjutajad kasutavad, on paljude eurooplaste igapäevaelu osa, on suunamõjutajatel üha suurem mõju veebisisule ja teabele, mida eurooplased regulaarselt tarbivad;
2. sotsiaalmeediast ja videojagamisplatvormidest on saamas isiklike vaadete, käitumise, sotsiaalse kaasatuse ja identiteedi, sealhulgas psühhosotsiaalse arengu lahutamatu osa, eelkõige noorukieas. Kuna suunamõjutajaid on väga erinevaid, võib pea igaüks leida virtuaalkogukonna ja tugevdada oma kuuluvustunnet. Suunamõjutajatel võib seega olla oma jälgijaskonnale positiivne mõju;
3. positiivse kõrval võib suunamõjutajate loodud sisu ja nende veebikäitumine olla üksikisikutele ning ühiskonnale tervikuna ka kahjulik. Jälgijaskonna, eelkõige alaealiste vaimset ja füüsilist tervist võivad negatiivselt mõjutada veebikeskkonnale omased ohud, nagu küberkiusamine, väär- või desinformatsioon, ning ebaterve võrdlus suunamõjutajatega. Lisaks võib mõnede suunamõjutajate jagatud väär- ja desinformatsioonil olla negatiivne mõju ühiskondlikul tasandil sellistes valdkondades nagu rahvastiku tervis ja demokraatia;

4. suunamõjutajate mõju ulatub nende äritegevusest kaugemale. Nad võivad mõjutada oma jälgijaskonna demokraatlikke hoiakuid, väärtusi ja poliitilisi vaateid, samuti tervist, isiklikke hoiakuid ja karjääriotsuseid. Nad peavad oma mõjust teadlikud olema ja neil peaksid olema vajalikud oskused, et seda hallata ning edendada positiivset ja konstruktiivset veebikohalolu;
5. suunamõjutajad kasutavad sisu loomiseks ja redigeerimiseks oma tehnilisi ja loomingulisi oskusi. Neil peaks olema meediapädevus, näiteks analüütiline ja kriitiline mõtlemine, ning nad peaksid käituma vastutustundlikult. Nad peaksid oma jälgijaskonna ees vastutust tundma ja mõistma oma tegevuse, sealhulgas oma kaubandustavade võimalikku mõju. Nad peaksid olema eriti teadlikud võimalikust mõjust, mida väär- ja desinformatsiooni, internetis leviva vaenukõne, küberkiusamise ja muu ebaseadusliku või kahjuliku sisu jagamine võib avaldada nende jälgijaskonnale ja selle heaolule. Lisaks peaksid nad teadma, kuidas kõnealuste probleemidega silmitsi seistes asjakohaselt reageerida;
6. suunamõjutajatel on märkimisväärne mõju üksikisikutele, kogukondadele, ühiskonnale tervikuna ja meedia ökosüsteemile. Nende toetamine asjakohaste juriidiliste kohustuste ja oma õiguste mõistmisel ning nende meediapädevuse ja vastutustundliku käitumise arendamine võib avaldada positiivset mõju nii suunamõjutajatele endile kui ka nende jälgijaskonnale, aidates seeläbi kaasa turvalisemale veebimeediamaaistikule;

7. lastest suunamõjutajate puhul vastutavad olenevalt nende vanusest nende heaolu ning vastutustundliku veebikäitumise põhimõtete tundmise eest nende vanemad, eestkostjad ja teised täiskasvanud hooldajad. See vastutus väheneb lastest suunamõjutajate vanemaks saades. Lapsevanemad, eestkostjad ja hooldajad peaksid ennast ja oma suunamõjutajatest lapsi asjakohaste juriidiliste kohustuste ja õigustega kurssi viima ning arendama meediapädevust ja vastutustundlikku käitumist;
8. paljudel juhtudel riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused juba teavitavad suunamõjutajaid asjakohastest õigusnormidest ja kontrollivad, kas suunamõjutajad järgivad kohaldatavaid norme, näiteks audiovisuaalvaldkonda reguleerivad asutused kontrollivad audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi¹ rakendavate õigusnormide järgimist ning tarbijakaitseasutused ja muud pädevad asutused kontrollivad ELi tarbijakaitseõiguse, nt ebaausate kaubandustavade direktiivi² ja tarbijaõiguste direktiivi³ järgimist;
9. suunamõjutajate poolt kasutatavate veebiplatvormide põhimõtted, liidesed, funktsioonistik ja algoritmid ning nende platvormidega seotud, ELi õigusest tulenevad kohustused mõjutavad suunamõjutajate tegevust ja nende loodavat sisu;

¹ ELT L 95, 15.4.2010, lk 1, ja ELT L 303, 28.11.2018, lk 69.

² ELT L 149, 11.6.2005, lk 22.

³ ELT L 304, 22.11.2011, lk 64.

10. suunamõjutajad on väga mitmekesine rühm, millel on vähe esindusorganisatsioone, kellel võiks olla toetav roll. Olemas on kohalikud ja rahvusvahelised suunamõjutajate agentuurid, kuid need keskenduvad peamiselt nende suunamõjutajate ärihuvide esindamisele, kellega nad koostööd teevad;
11. praegune ELi meediapädevuse ja digikirjaoskuse poliitika keskendub suunamõjutajate jälgijaskonna, sealhulgas alaealiste digioskustele ja -pädevustele, et aidata neil suunamõjutajate arendatava ja levitatava veebisisuga kriitiliselt suhestuda. See hõlmab loodud sisu aluseks olevate äri- ja ühiskondlike huvide kriitilise hindamise arendamist ning ebatervislike veebiharjumuste ja kahjulike tavade, sh väär- ja desinformatsiooni jagamise suhtes vastupanuvõime arendamist;
12. lisaks olemasolevatele, suunamõjutajate jälgijaskonna meediapädevusele keskenduvatele algatustele, on vaja veelgi arendada suunamõjutajate endi meediapädevust ja vastutustundlikku käitumist,

13. kõigi, sealhulgas suunamõjutajate ja nende jälgijaskonna õigus väljendus- ja teabevabadusele on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 11;
14. audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi võib kohaldada suunamõjutajate tegevuse suhtes, niivõrd kuivõrd nende tegevus kvalifitseerub audiovisuaalmeedia teenuseks, kusjuures liikmesriigid kasutavad selles valdkonnas erinevaid lähenemisviise⁴. Direktiivis kehtestatakse nõuded, mis on seotud selliste küsimustega nagu audiovisuaalsete äriliste teadaannete läbipaistvus ja ausus ning alaealiste ja teiste haavatavate rühmade kaitse võimaliku kahjuliku sisu eest. Audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis on sätestatud ka konkreetsed normid, mis käsitlevad audiovisuaalsisu videojagamisplatvormidel ja mõjutavad suunamõjutajate tegevust nendel platvormidel ja nende pakutava sisu kvaliteeti. Lisaks edendatakse audiovisuaalmeedia teenuste direktiiviga videojagamisplatvormide kõigi kasutajate, nii videojagamisplatvormide sisu tarbijate kui ka videojagamisplatvormi oma loodud sisu levitamiseks kasutavate inimeste meediapädevust. Selleks nõutakse videojagamisplatvormidelt meediapädevuse vahendite pakkumist ning liikmesriikidelt asjaomaste oskuste edendamist ja nende oskuste arendamisele suunatud meetmete võtmist;

⁴ Vt audiovisuaalmeedia teenuste Euroopa regulaatorasutuste rühm (ERGA) (2021), "Analysis and recommendations concerning the regulation of vloggers" („Vlogijaid käsitlevate õigusnormide analüüs ja seonduvad soovitusel", ERGA (2022); "How to identify and localise vloggers and regulate their commercial communication?" („Kuidas tuvastada ja lokaliseerida vlogijaid ning reguleerida nende ärilisi teadaandeid?"), ERGA (2023); "Learning from the practical experiences of NRA's in the regulation of vloggers" („Õppimine riikide reguleerivate asutuste praktilistest kogemustest vlogijate reguleerimisel") ja Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskus (2022), „Mapping report on the rules applicable to video-sharing platforms – Focus on commercial communication" („Aruanne videojagamisplatvormide suhtes kohaldatavate normide kaardistamise kohta – fookuses ärilised teadaanded").

15. digiteenuste määrusega⁵ on kehtestatud ühtlustatud normid ja kohustused suunamõjutajate poolt sisu levitamiseks sageli kasutatavate digiplatvormide pakkujatele seoses nende teenuste kaudu vahendatud ebaseadusliku ja kahjuliku sisuga, sealhulgas desinformatsiooniga, sisuga, mis on kahjulik alaealistele ja teistele haavatavatele rühmadele, ning võltsitud kaupade müügi edendamisega, samuti kaubandusliku sisu läbipaistvust käsitlevad normid. Seega mõjutab digiteenuste määrus seda, kuidas suunamõjutajad saavad oma sisu levitamiseks veebiplatvorme kasutada;
16. tehisintellektimääruses⁶ on sätestatud ühtlustatud normid, mille eesmärk on kaitsta tervist, ohutust ja põhiõigusi, samuti demokraatiat, õigusriiki ja keskkonda tehisintellekti kahjuliku mõju eest, edendades samal ajal usaldusväärset ja inimkeskset tehisintellekti ning toetades innovatsiooni. See kohustab suunamõjutajaid, kes võivad loomeprotsessis tehisintellekti kasutada, hoiduma teatavatest tehisintellekti kasutusviisidest, mis on keelatud, teavitama oma jälgijaskonda, kui nad suhtlevad tehisintellektisüsteemiga, ja märgistama selgelt süvavõltsingud;
17. poliitreklaami läbipaistvust ja suunamist käsitlevat määrust⁷ kohaldatakse suunamõjutajate suhtes, kui nad esitavad selle määruse kohast poliitreklaami. Nimetatud määrusega kehtestatakse suunamõjutajatele kohustus lisada oma reklaamile märgistus ja muu asjakohane teave (mida veebiplatvormide pakkujad peavad hõlbustama) ning see mõjutab seda, kuidas suunamõjutajad saavad taolist sisu levitada;

⁵ ELT L 277, 27.10.2022, lk 1.

⁶ ELT ...

⁷ ELT ...

18. Euroopa meediavabaduse määruses⁸ on sätestatud ühised normid meediateenuste siseturu nõuetekohaseks toimimiseks, kaitstes samal ajal sõltumatut ja pluralistlikku meediakeskkonda, mis võib suunamõjutajate tegevusele mõju avaldada näiteks juhul, kui nad kvalifitseeruvad meediateenuse osutajateks;
19. isikuandmete kaitse üldmääruses⁹ on sätestatud normid füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja kaitsmisel ning normid selliste andmete vaba liikumise kohta. Need normid võivad suunamõjutajate tegevusele mõju avaldada;
20. suunamõjutajate äritegevuse suhtes kohaldatakse selliseid Euroopa tarbijakaitsealaseid õigusakte nagu ebaausate kaubandustavade direktiiv ja tarbijaõiguste direktiiv, näiteks kui nad reklaamivad või toetavad ettevõtteid või kaubamärke, reklaamivad tarbijatele veebis tooteid või müüvad seal teenuseid. Ebaausate kaubandustavade direktiivi kohaselt tuleb kõik ärilised teadaanded tarbijatele selgelt avalikustada, olenemata sellest, millist tehnoloogiat või kanalit ettevõtja ja tarbija vaheliseks suhtluseks kasutatakse. Samuti on selle kohaselt keelatud suunamõjutajatel end eksitavalt tarbijana esitleda ja otse laste poole pöörduda, et kutsuda üles tooteid ostma;
21. Euroopa intellektuaalomandit reguleerivad õigusnormid annavad suunamõjutajatele vahendid oma töö kaitsmiseks ja edendamiseks, toetades samal ajal nende loovust. Teisalt keelavad intellektuaalomandit reguleerivad õigusnormid suunamõjutajatel teiste loodud, autoriõiguse ja/või sellega kaasnevate õigustega kaitstud sisu ilma loata reprodutseerida või üldsusele kättesaadavaks teha;

⁸ ELT ...

⁹ ELT L 119, 4.5.2016, lk 1.

22. lastele parema interneti loomise Euroopa strateegia (BIK+)¹⁰ eesmärk on tagada, et Euroopa digipõhimõtete¹¹ kohaselt uuel digikümnendil alaealisi internetis kaitstakse, austatakse ja võimestatakse. See hõlmab meetmeid, millega toetatakse alaealiste turvalisi ja eakohaseid kogemusi sotsiaalmeedias ja videojagamisplatvormidel, nende digivõimestamist ning laste ja noorte aktiivset osalemist;
23. ÜRO lapse õiguste konventsioonis tunnustatakse laste, sealhulgas lastest suunamõjutajate õigusi, näiteks õigust eraelu puutumatusele ja õigust kaitsele majandusliku ekspluateerimise eest;
24. Euroopa Liit edendab eurooplaste, sealhulgas alaealiste meediapädevust selliste poliitikameetmete ja vahendite kaudu nagu programm „Loov Euroopa“,¹² „Erasmus+“,¹³ Euroopa solidaarsuskorpus,¹⁴ digiõppe tegevuskava¹⁵ ja audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv, näiteks riiklikul tasandil vastu võetud meediapädevuse meetmete kaudu ning toetades Euroopa digitaalmeedia vaatluskeskust ja selle piirkondlikke keskusi kogu liidus;
25. Euroopa Komisjoni loodud suunamõjutajate õigusteabe portaali (Influencer Legal Hub) sisaldab kogutud materjale, mis hõlmavad videokoolitusi, kirjalikke juriidilisi ülevaateid ning ülevaateid olulistest õigusaktidest ja kohtuasjadest, samuti linke asjaomastele riiklikele tarbijakaitseasutustele ja täiendavaid allikaid. Nende allikate kaudu saavad suunamõjutajad ja üldsus tutvuda Euroopa tarbijakaitse standarditega, mida tuleb järgida reklaamimisel, kaupade müümisel ja teenuste osutamisel,

¹⁰ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/better-internet-kids>

¹¹ Euroopa deklaratsioon digiõiguste ja -põhimõtete kohta digikümnendiks (ELT C 23, 23.1.2023, lk 1)

¹² ELT L 189, 28.5.2021, lk 34.

¹³ ELT L 189, 28.5.2021, lk 1.

¹⁴ ELT L 202, 8.6.2021, lk 32.

¹⁵ COM/2020/624 final.

KUTSUB LIIKMESRIIKE ÜLES ASJAKOHASEL TASANDIL:

26. võtma arvesse suunamõjutajate kasvavat tähtsust ülemaailmses meedia ökosüsteemis ja asjakohasel juhul olemasolevate vahendite kohaldamist, samuti meediapädevuse algatuste kohandamist suunamõjutajatele ja nende jälgijaskonnale;
27. hõlbustama poliitikadialoogi suunamõjutajatega, sealhulgas tekkivate esindusorganisatsioonide kaudu;
28. tegema jõupingutusi tagamaks, et suunamõjutajad mõistaksid ja järgiksid asjakohaseid riiklikke ja Euroopa õigusnorme, sealhulgas eespool nimetatud õigusakte, tehes kohaldatavad normid kergesti ligipääsetaval ja arusaadaval viisil kättesaadavaks;
29. toetama tekkivaid esindusorganisatsioone, et nad suurendaksid süstemaatiliselt suunamõjutajate teadlikkust oma rollist meedia ökosüsteemis ja mõjust, mida nad avaldavad oma jälgijaskonnale;
30. toetama järjepidevat ühtse lähenemisviisi väljatöötamist suunamõjutajate meediapädevuse ja vastutustundliku käitumise arendamiseks selliste rakendatavate meetmete abil nagu koolitusprogrammid, teadvustamiskampaaniad ja algatused, mis tugevdavad nende analüütilist ja kriitilist mõtlemist;
31. uurima võimalusi heade tavade vahetamiseks organisatsioonide vahel, kes võtavad endale suunamõjutajaid toetava rolli, näiteks tekkivad esindusorganisatsioonid ja suunamõjutajate agentuurid, kasutades selleks selliseid algatusi nagu aruteluforumid või teadmuskeskused,

KUTSUB EUROOPA KOMISJONI ÜLES:

32. kaaluma suunamõjutajate suhtes sidusa lähenemisviisi rakendamist kõigis asjaomastes poliitikavaldkondades, keskendudes vastutustundlikule käitumisele, sealhulgas edendades üleeuroopalisi enesereguleerimise mehhanisme, võttes arvesse suunamõjutajate juriidilisi kohustusi ja õigusi ning arendades nende meediapädevust ja vastutustundlikku käitumist, et edendada digiheaolu ja tervislikke veebitavasid;
33. uurima meediahariduse ja meediapädevusega seotud ELi fondide ja ELi programmide raames olemas oleva toetuse potentsiaali, et toetada organisatsioone, kes töötavad meediapädevuse ja suunamõjutajate vastutustundliku käitumise parandamise nimel, ning uurima nende vahendite koostoimet;
34. püüdma kajastada suunamõjutajate õigusteabe portaalis ajakohast, suunamõjutajate jaoks olulist teavet ELi meediapoliitika arengu kohta ning esitada teavet õigusaktide kohta kergesti ligipääsetaval ja arusaadaval viisil, näiteks suheldes suunamõjutajatega nende emakeeles. Uurima viise, kuidas hõlmata teave suunamõjutajate meediapädevust ja vastutustundlikku käitumist edendavate algatuste kohta, nagu koolitusprogrammid, vahendid ja materjalid;
35. kaaluma BIK+ strateegia kontekstis, milline on suunamõjutajate mõju alaealistele, ning lastest suunamõjutajate positsiooni ja mõju nende heaolule,

KUTSUB EUROOPA KOMISJONI JA LIIKMESRIIKE ÜLES NENDE VASTAVATE
PÄDEVUSVALDKONDADE PIIRES JA NÕUETEKOHASES VASTAVUSES
SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTTEGA:

36. töötama välja poliitika ja vahendid, et edendada suunamõjutajate vastutustundlikku käitumist oma jälgijaskonna suhtes, jätkates samal ajal algatusi, mille eesmärk on tugevdada suunamõjutajate jälgijaskonna meediapädevust ja digikirjaoskust;
37. innustama ja toetama tekkivaid esindusorganisatsioone, suunamõjutajate agentuure, kaubamärgiomanikke ja muid asjaomaseid osalejaid enesereguleerimise organite või mehhanismide, sealhulgas võimaliku suunamõjutajate eetikakoodeksi või sarnaste algatuste väljatöötamisel;
38. kaasama suunamõjutajad meediapoliitika nende aspektide väljatöötamisse, mis võivad neid mõjutada;
39. edendama teadmiste kogumist ja teadusuuringuid seoses lastest suunamõjutajate positsiooni ja heaoluga ning suunamõjutajate rolliga meedia ökosüsteemis, sealhulgas seoses nende mõjuga ühiskonnale ja eelkõige alaealistele, tuginedes muu hulgas programme „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“ projektide tulemustele;¹⁶
40. hindama suunamõjutajate toetuseks võetud meetmete tulemusi ja hõlbustada nende toetamisega seotud heade tavade vahetamist liikmesriikide vahel;
41. tagama, et strateegia BIK+ raames alaealistele suunatud meetmed annavad vanematele ja juhendajatele jätkuvalt õiged vahendid ning peavad sammu pidevalt areneva digikeskkonnaga ning hõlmavad ka suunamõjutajatele avalduvat ja nende poolt avaldatavat mõju;
42. kaaluma, milline mõju on sellel, kui suunamõjutajad järjest enam tehisintellekti kasutavad, ning tehisintellektimääruse kohasel märgistamisnõuete rakendamisel.

¹⁶ Näiteks DIACOMET – <https://cordis.europa.eu/project/id/101094816>

Mõisted

Käesolevates nõukogu järeldustes kasutatakse järgmisi mõisteid:

suunamõjutajad – veebisisu loojad, kes postitavad sisu sotsiaalmeedias või videojagamisplatvormidel, mõjutades selle kaudu ühiskonda, avalikku arvamust ja oma jälgijaskonna isiklike vaateid, esitledes sageli ehtsusel põhineva suhet oma jälgijaskonnaga. Suunamõjutajatel on sageli äriiline eesmärk ja nad suhtlevad ettevõtjatega erinevate ärimudelite kaudu tulu teenimise eesmärgil. Suunamõjutajatel võib olla tegevusi ka väljaspool veebi, näiteks patrooniks olemine, jälgijatega kohtumised ning tootesarjadega seonduv. Need väljaspool veebi toimuvad tegevused ei kuulu käesolevate nõukogu järelduste kohaldamisalasse;

lapsest suunamõjutaja – alla 18-aastane suunamõjutaja.
